

NotatDato: 26.02.2016
Arkivsak: 2014/11889-12
Saksbehandlar: inggase

Til: Sigrid Næsheim Bjercke

Frå: Inger Lena Gåsemyr**Offentlig ettersyn - Bergenhus - gnr 165 bnr 555 m.fl. - Dikkedokken - reguleringsplan - Bergen kommune. Kulturminnefagleg fråsegn. Motsegn.****Kulturminne og kulturmiljø**

Planområdet er plassert mellom USF Verftet (tidlegare ein del av Georgernes verft), Fredriksberg festning med Galgebakken og det eldre verneverdige bygningsmiljøet på Nordnes/Nøstet. Det er knytt nasjonal og regional kulturminneinteresse til dette området. United Sardine Factory AS (USF) var grunnlagt 1910 og nedlagt i 1983. 10 år seinare vart fabrikkjen opna igjen og er i dag ein av Noregs største kulturscene.

Bygningsmiljøet i bakkant av planområdet, som er ein del av trehusbeltet frå Sydnes/Nøstet til USF Verftet, er oppført på Riksantikvaren si liste over bystrøk av nasjonal interesse, NBI-registeret. Fredriksberg festning og Galgebakken er plassert på Nordnes høgaste område med utsikt over store delar av sentrale Bergen og fjorden. Bygginga av fortet på Fredriksberg starta i 1665. Fortet var militært fram til 1904. Det vart deretter brukt som brannstasjon fram til 1926 og værstasjon frå 1904-1985. Buekorpset Nordnæs Batalillon bruker fortet i dag. I 2007 vart det vedteken at fortet skulle være open for publikum. Galgebakken er i dag ein bakke frå Strangehagen og opp til Haugeveien. Bakken vart frå 1500-talet til 1800-talet eit av dei mest brukte stadene til avretting i Noreg. Mellom anna Anne Pedersdotter vart brent her i 1590. Den siste halshogginga skjedde i 1825.

Dokkanlegget i planområdet er truleg Noregs eldste sivile tørrdokk og har difor høg regional verneverdi. Sjølv dokkehuset har òg kulturminneverdi, sjølv om det er kraftig bygd om, då det er ein del av dokkanlegget. Dei fire Kjødehallane består av tre industrihallar frå 1950-60-talet og ein open stålkonstruksjon, anlagt i same område der bygningane for det gamle verftet låg. Desse hallane har kulturminneverdi, men kan tåle transformasjon.

Figur henta frå kulturminnedokumentasjonen. Planområdet vist med blå linje. Kulturminneverdiar er vist med farge.

Forhold til overordna planar

Forvaltning og formidling av hus og landskap er ei hovudsatsing i «Regional plan for kultur 2015-2025: *Premiss kultur*». Endra busetnad og infrastruktur er også ei kulturpolitisk utfordring, og kulturplanen rettar difor merksemd mot fysiske omgjevnader i rask omskifte: «*Ei god arealutvikling krev at både offentlege styresmakter og private utbyggjarar tek eit heilskapleg ansvar...Høge krav til kvalitet i nye planar og istandsetting av bygde miljø skapar attraktive sentrum og er del av ei berekraftig stad- og byutvikling. Omgjevnader der folk møtest, skapar gode og levande lokalsamfunn. Ein arealpolitikk med vekt på kvalitet skal gje rom for menneskeleg utfolding, verke positivt på vår eigen trivsel og fremje fysisk, psykisk, kulturell og sosial utvikling og deltaking.*»

«Regional plan for attraktive senter i Hordaland (2015-2026)», omhandlar mellom anna korleis ein gjennom planlegging kan bidra til å skape attraktive sentrumsområde i Hordaland. Eitt av delmåla i planen er at sentrumsutviklinga skal byggje på stadens historie, særpreg og landskapstrekk.

I kommuneplanens arealdel 2010-2021, planID: 60910000 sine retningslinjer om byforming og arkitektur står det at:

Tiltak, bygninger og anlegg skal bidra til lesbarheten og opplevelsen av Bergens naturlandskap og kulturhistoriske landskap. Høy kvalitet på stedsutvikling, byforming og arkitektur skal vektlegges. Det skal redegjøres for dagens stedskvaliteter og hvilke nye bruksmessige og visuelle kvaliteter som tilføres omgivelsene og det offentlige rom. Der god tilpasning til omgivelser og terreng er viktig skal utformingen visualiseres. Nye tiltak, bygninger og anlegg skal:

I Kommunedelplan for Bergen indre havn, plannr. 18740000 står det at:

5.2 Bebyggelsen

Innen hele planområdet skal all ny bebyggelse underordnes lesbarheten og opplevelsen av Bergen indre havns kulturhistoriske landskap og naturlandskap. Nye bygg og tiltak skal utformes bevisst i forhold til terreng og bygde omgivelser. God arkitektur og estetisk kvalitet skal vektlegges.

Planområdet ligg innafor byutviklingsområde D. Nordnes vestsida, jf. KDP Sentrum § 13.

Følgjande retningslinjer som set fokus på utfordringar for utvikling av område og utarbeiding av plan gjeld: Nye byggeprosjekt skal «sikre gode sammenhenger mellom den verneverdige boligbebyggelsen, den øvrige bebyggelsen og de offentlige arealene mot sjøfronten.»

Utsnitt av KDP Sentrum sitt plankart nr. 2 «byform-bebyggelse».

Det eldre bygningsmiljøet på Nordnes/Nøstet, merkt med lilla er regulert til vern.

Vurdering av planforslaget i høve regionale kulturminneinteresser

Dei vedtekne overordna planane stiller krav om at ein i utvikling av området skal ta omsyn til Bergen sitt kulturhistoriske landskap og styrke lesbarheit og oppleving av dette. Byen sitt særpreg er knytt til ein bygningsstruktur som held seg i ein låg skala tilpassa det vestlandske fjordlandskapet. Dette er særleg synleg i det eldre verneverdige bygningsmiljøet på Nordnes/Nøstet, som er regulert til bevaring.

Kulturmiljøet langs sjøsida, USF-verftet og dokkeområdet, er bygd ut i ein anna skala enn dette, då det har vore knytt til meir arealkrevjande verksemd.

Nye byggeprosjekt skal i høve *Kommunedelplan for Sentrum*, sikre gode samanhengar mellom det verneverdige bygningsmiljøet og dei offentlege areala mot sjøfronten.

Dokumentasjon av kulturminne som er utarbeida som del av planforslaget, er vurdert som tilfredstillande. Etter Fylkesrådmannen si vurdering er likevel ikkje kulturminneinteressene i området tilstrekkeleg ivareteken. Dette gjeld særleg i høve til Dikkedokken og Dokkehuset som kulturminner, i høve til det eldre bygningsmiljøet og utviding av vegen forbi Dikkedokken.

Dikkedokken er det viktigaste kulturhistoriske elementet i planforslaget. Etter Fylkesrådmannen si vurdering, er dokken ein ryggrad i ein offentleg mellom Verftsbakken og sjøen. Dokken er eit sentralt knutepunkt der alle byromma og dei ulike ferdselsårene møtes. Dette må gjerast tydelegare i planforslaget. Eksisterande trapp nord for Dokkehuset bør mellom anna vidareførast.

Det er viktig å få bevart Dokkehuset gjennom bruk, men Fylkesrådmannen stiller spørsmål om bustad er rett føremål, då det vil verke privatiserande i høve til å gjere dokken almen tilgjengeleg. Bygningen bør difor integrerast som ein del av eit felles byrom, for å styrke dokken sin opplevings- og bruksverdi.

Foto av Dikkedokken ca. 1957

Kjødehallane

Dei fire kjødehallane i planområdet er tenkt riven i planforslaget. Etter Fylkesrådmannen si vurdering, vil dette ikkje få negativ konsekvens for regionale og nasjonale kulturminneinteresser.

Fredriksberg festning og Galgebakken

Fredriksberg som silhuett over Nordnes er særst viktig å ta vare på. Å bygge inn mot festningsverket, slik at fortet ikkje lenger dominerer Nordnes, vil redusere verdien kraftig. Siktliner og kontakt med Galgebakken er viktig og parken i miljøet er òg viktig å ta vare på. Verdien vil bli redusert då tiltaket fører til at siktliner mellom kulturmiljøet og sjøen vert broten.

Kulturminne i sjø

Bergen Sjøfartsmuseum har i samband med planarbeidet påvist ei ballastrøys (Askeladden id 119453) og nokre naustfunn.

Riksantikvaren

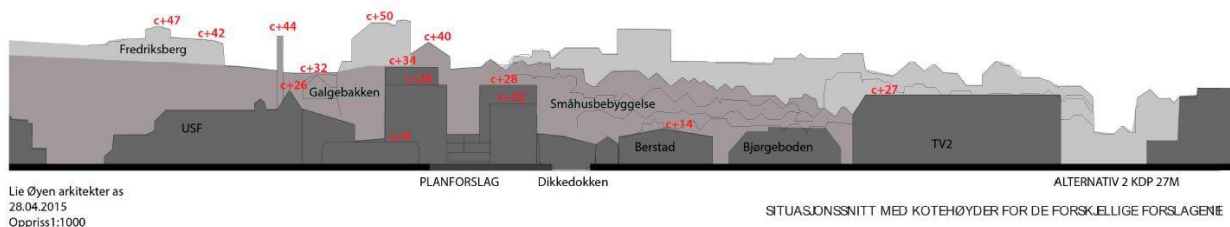
Som ansvarleg fagmynde for automatisk freda bygrunn, ventar Riksantikvaren med si vurdering av tiltaket til saken er handsama politisk.

Pir (SAA)

Piren som er foreslått vil i høve Fylkesrådmannen si vurdering, få negativ verknad på opplevinga av dokken som kulturminne, samt på kvalitetane i høve til ny bruk som offentlig byrom.

Bygningar og bystruktur

Etter Fylkesrådmannen si vurdering sikrar ikkje utbygginga gode sammenhenger mellom verneverdige småskala bygningsmiljø, veg og kulturhuset USF som grenser til planområde. Planforslaget bør difor bearbeidast for å betre tilpasse regionale og nasjonale kulturminneinteresser i området.

Forslag til vedtak

1. *Utval for kultur, idrett og regional utvikling* meiner at privat forslag til reguleringsplan for Dikkedokken er i strid med mål i *Regional plan for attraktive senter*, då det ikkje vert teke tilstrekkeleg omsyn til stadens historie, særpreg og landskapstrekk.

Planforslaget må endrast slik at Dikkedokken vert styrka som kulturminne og byrom. Byggehøgder og siktlinjer må justerast for å styrke lesbarheit og oppleving av kulturmiljøet og sikre betre tilpassing til nasjonale og regionale kulturminneinteresser.

Det er knytt motsegn til dette punktet.

For at motsegn kan trekkjast må planforslaget omarbeidas ut i frå følgjande:

- I. Utnyttingsgraden må reduserast vesentleg, og det må dokumenterast at utbygginga bidreg til å styrke oppleving av det kulturhistoriske landskapet og ikkje skapar stor negativ konsekvens for kulturmiljøet.
- II. Høgde mot gata, Georgenes Verft, bør i hovudsak ikkje vere høgare enn 3. etasjar.
- III. Ny pir (SAA) i forlenging av dokken, må takast ut av planforslaget av omsyn til lesbarheit av det tekniske kulturminne.